Tudor NEDELCEA
Universitatea din Craiova
(România)

MICUL CURS EMINESCIAN DE ISTORIE NAŢIONALĂ

The short course of National History of Eminescu

Abstract: In this article, in the year of the First Centenary of the Great Union, we reevaluate the visions of Mihai Eminescu, our national poet, about the nation and the homeland. Being a national poet means not only to be the one who has reached the top of the artistic perfection, but also to represent your people's aspirations. Conscious of the responsibility of the written word, of the educational and formative role of history, Eminescufocused on some personalities and epochs of history, in order to elaborate a program of historical reconstruction, of revaluation of the Romanian nation founders, considering that nothing is more interesting than the history of our people.

Keywords: national history, people, country, language, national unity, voivodes.

Rezumat: În acest articol, revalorifică în anul primului Centenar al Marii Uniri, viziunile lui Mihai Eminescu, poetul nostru naţional, despre neam şi patrie. A fi poet naţional înseamnă să fii nu numai cel care a atins pragul de sus al perfecţiunii artistice, ci să reprezinţi năzuinţele neamului tău. Conştient de greutatea şi responsabilitatea cuvântului scris, de rolul educativ şi formativ al istoriei, Eminescu a poposit asupra unor personalităţi şi epoci de istorie, propunându-şi un program de reconstrucţie istorică, de revalorificare a făuritorilor de neam românesc, considerând că nimic nu este mai interesant decât istoria poporului nostru.

Cuvinte-cheie: istorie naţională, popor, ţară, limbă, unitate naţională, domnitori.

În întâmpinarea Centenarului Unirii

A fi poet naţional înseamnă să fii nu numai cel care a atins pragul de sus al perfecţiunii artistice, ci să reprezinţi năzuinţele neamului tău. Eminescu a primit acest titlu din partea românilor (germanii l-au numit pe Goethe poet naţional, dar şi pedagog naţional), motiv pentru care detractorii săi i-au contestat acest atribut, deranjant pentru ei, neiubitori de valori naţionale. Aş aminti doar pe semnatarii de la *Dilema*: Răzvan Rădulescu, T.O. Bobe, Pavel Gheo Radu, Cristian Preda, Virgil Nemoianu, Moses Rosen, Ion Bogdan Lefter, Zigu Ornea, Mircea Cărtărescu, Şerban Foarţă, Cezar Paul-Bădescu – unele nume necunoscute publicului cititor, dar care

BDD-A29155 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:37 UTC)

au fost încununaţi pentru aceste opinii cu Premiul Naţional (şi cu bani) „M. Eminescu" sau cu funcţii politice (cazul europarlamentarului Cristian Preda), inşi care au încercat în cel mai autentic stil neostalinist să-l execute pe Eminescu (vezi *Dilema*, nr. 265, 27 februarie – 5 martie 1998)[1].

Eminescu a fost înnobilat cu titlul de poet naţional nu numai că-i cel mai mare poet român (cel puţin până la acea dată), dar a îmbrăţişat şi alte domenii de activitate necesare tânărului stat român, unit în 1859 şi independent în 1877: teologia, filosofia, economia politică, sociologia, statistica, dar şi istoria, determinându-l pe N. Iorga să-l caracterizeze astfel: „Eminescu stăpânea cu desăvârşire cunoştinţa trecutului românesc şi era perfect iniţiat în istoria universală, nimeni din generaţia lui n-a avut în acest grad instinctul adevăratului înţeles al istoriei, la nimeni el nu s-a prefăcut ca la dânsul într-un element permanent şi determinant al întregii lui judecăţi. E uimit cineva astăzi, la capătul atâtor cercetări minuţioase şi pline de răbdare, după adăugirea unui imens material de informaţie şi atâtor sforţări ale criticii, când constată cât înţelegea acest om, şi gânditorul politic trebuie să admire ce mare era puterea lui de a integra faptele mărunte şi trecătoare ale vieţii contemporane în maiestoasa curgere a dezvoltării istorice".

Iubindu-şi cu sinceritate ţara, el a fixat şi canoanele acestui patriotism: „Cu cât ne iubim mai mult patria şi poporul nostru, cu atât vom trebui să ne înarmăm mintea cu o rece nepărtinire şi să nu surescităm cugetarea, căci uşor s-ar putea ca să falsificăm vederea acestei călăuze destul de credincioase şi să ne agităm cu vehemenţă prin întuneric, în luptă cu fantasme. Inimă foarte caldă şi minte foarte rece se cer de la un patriot chemat să îndrepteze poporul său, şi fantasmul iubirei patriei, cel mai aprig fanatism, nu opreşte defel ca creierul să rămâie rece şi să-şi îndrepteze activitatea cu siguranţă, să nimicească adevărata cauză a răului şi să o stăpânească cu statornicie de fier"[2]. Şi nu avea la data scrierii acestui articol decât 20 de ani! „A fi «naţionalist» în epoca lui Eminescu – argumentează acad. Ioan-Aurel Pop, însemna a-ţi iubi în chip neţărmurit ţara şi poporul şi a lupta pentru libertatea naţională. Acesta era unul dintre cele mai înalte idealuri morale posibile, exprimate numai de spiritele cele mai alese." (Pop, Ioan-Aurel 2014, p.11)

Conştient de greutatea şi responsabilitatea cuvântului scris, precum altădată cronicarii moldoveni, de rolul educativ şi formativ al istoriei, Eminescu a poposit asupra unor personalităţi şi epoci de istorie, propunându-şi un program de reconstrucţie istorică, de revalorificare a făuritorilor de neam românesc. Chiar dacă nu şi-a strâns toate studiile

[1] Vezi NEDELCEA, Tudor. *O nouă încercare de sacrificare a lui Eminescu sau „Despărţirea de Eminescu"*. În: NEDELCEA, Tudor. *Eminescu*, prefaţa de Mihai Cimpoi, Cuvânt înainte de Th. Codreanu, postfaţa de Victor Crăciun. Bucureşti: Fundaţia Naţională pentru Ştiinţă şi Artă, 2013, p. 233-245.

[2] Vezi IORGA, Nicolae. *Istoria literaturii româneşti contemporane, vol. VII. Literatura în serviciul politicii*. În: IORGA, Nicolae. *Eminescu*. Iaşi: Editura Junimea, 1981, p. 269. Vezi şi NEDELCEA, Tudor. *Eminescu, istoricul*. Craiova: Fundaţia Scrisul Românesc, 1998. Vezi şi CIMPOI, Mihai. *Mihai Eminescu. Dicţionar enciclopedic,* ediţia a II-a, revăzută şi adăugită. Chişinău: Editura Gunivas, 2018.

BDD-A29155 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:37 UTC)

şi articolele într-un volum, contemporan cu A.D. Xenopol, el a elaborat „*un mic curs de istorie naţională* (Convorbiri literare, 10 nr. 5, 1 aug. 1876, p. 168) promis ziariştilor de la oficiosul liberal *Românul*, condus de o altă mare personalitate a vremii, C.A. Rosetti, cu care se afla într-o benefică polemică.

„Panule, ştii tu că în lumea aceasta nu este nimic mai interesant decât istoria poporului nostru, trecutul lui tot, tot este un şir neîntrerupt de martiri?" (Panu, Gheorghe, pp. 379-380) îi scrie el lui Gh. Panu. Asupra acestor martiri s-a oprit Eminescu, analizându-le acţiunile în context panromânesc şi european, începând cu etnogeneza limbii şi poporului nostru până la ultimele evenimente ale anului 1888, publicate în revista *Fântâna Blanduziei* (I, nr. 4, 25 dec. 1888, p. 1).[3]

Un element de bază al trăiniciei şi rezistenţei românilor de-a lungul vremurilor şi în gura marilor imperii a fost (şi este) unitatea sa etnică şi lingvistică. Eminescu laudă revista *Albina Carpaţilor* pentru „propăşirea fonetismului în Transilvania", demers ştiinţific considerat de el „un puternic mijloc pentru a păstra vechea noastră avere naţională: unitatea în limbă şi o normă unică în pronunţie" (Curierul de Iaşi, 10, nr. 92, 26 aug. 1877, p. 2).

Afirmând un mare adevăr: „nu noi suntem stăpânii limbii, ci limba este stăpâna noastră"[4], sau că „limba română este, formal, cea mai pur romanică din câte există"[5], Eminescu se dovedeşte şi un bun lingvist. Constată că „există multe indicii, atât în numirile localităţilor şi râurilor, precum şi în alte împrejurări, cari denotă o unitate a neamului românesc preexistenţa formaţiunilor statelor noastre". (Timpul, 6, nr. 72, 1 apr. 1881, p.1) O unitate dată de „acel neam de oameni, cu acel tip etnic care, revărsându-se deoparte din Maramureş, de alta din Ardeal, au pus temelia statelor române în secolul al XII-lea şi al XIV-lea şi care prin caracterul lui înnăscut, au determinat soarta acestor ţări de la 1200 şi până la 1700", căci, „o unitate atât de pronunţată a limbei dovedeşte însă o unitate de origini etnice." (*Ibidem*)

„Unitatea actuală a limbei vorbite" a găsit în Matei Basarab un domnitor-decident, şi această unitate lingvistică este întregită de obiceiul pământului, dreptul lor propriu („*Jus Olachale sau Olacharum*"), întrucât „acasă la dânsa, limba românească este o bună gospodină şi are multe de toate"[6]. Această unitate a fost şi o pavăză, un scut de apărare împotriva imperiilor vecine, în special pentru românii transilvăneni, „căci politiceşte putem fi despărţiţi, dar unitatea noastră de rasă şi de limbă e o realitate atât de mare şi de energică, încât nici ignoranţa, nici sila n-o pot tăgădui. Ei, să nu fi trăit Matei Basarab, nici Teofan al Ardealului, nici Varlaam al Moldovei, să nu fi fost suta a şaptesprezecea cu eroii şi cugetătorii ei, vă puteţi bate joc de noi încă mult timp, dar astăzi nu se mai poate. Astăzi, limba este una de la Cotnar până în Cetatea Albă de lângă Nistru, de la Hotin pân-în Graniţa militară, azi datina e una, rasa e una şi etnologic e unul şi acelaşi popor, care nu mai doarme somnul pământului şi a veacurilor." (Timpul, 7, nr. 72, 3 apr. 1882, p. 1)

[3] Pe larg NEDELCEA, Tudor. *Eminescu, istoricul,* Craiova: Fundaţia Scrisul Românesc, 1998.
[4] *Mss. 2275B.*
[5] *Mss 2258.*
[6] *Mss. 2257.*

BDD-A29155 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:37 UTC)

Astfel încât este divin şi legitim deopotrivă dreptul românilor de a li se respecta „limba, datina, divinitatea noastră etnică, bunurile conştiinţei noastre.” (Timpul, 7, nr. 70, 1 apr. 1882, p. 1)

Biserica este, în concepţia eminesciană, instituţia cu merite incontestabile în păstrarea unităţii lingvistice şi etnice a poporului român: „Biserica? Creaţiunea aceasta eminamente naţională a unui Iuga Vodă, carele la 1399 încă o face neatârnată de orice ierarhie bisericească sau lumească, Biserica lui Mateiu Basarab şi a lui Varlaam, maica spirituală a neamului românesc, care a născut unitatea limbei şi unitatea etnică a poporului, ea care domneşte puternic dincolo de graniţele noastre şi e azilul de mântuire naţională în ţări unde românul nu are stat.” (Timpul, 8, nr. 118, 29 mai 1883, p. 1)

Eminescu este printre primii cărturari români care au demonstrat necesitatea construiri unei catedrale pentru neamul românesc[7] (Timpul, 5, nr. 143, 4 iul. 1881, p.1), caracterul naţional al Bisericii („Biserica ortodoxă a Răsăritului a luat la români o formă deosebită de aceea a altor biserici: ea nu e numai o comunitate religioasă, ci totodată naţională” (Timpul, 5, nr. 199, 8/18 sept. 1889, p.1); „am vorbit de biserica naţională indeosebi, nu de legea ortodoxă, şi de deosebirile ce biserica noastră le are, nu în dogme, dar în spiritul şi atitudinea ei, de celelalte biserici” (Timpul, 5, nr. 201, 10 sept. 1880, p.1)). Acest spirit şi caracter naţional a fost demonstrat prin tipărirea cărţilor bisericeşti în limba naţională, cu efecte benefice pentru destinul şi individualitatea culturii române: „Biserica şi domnii noştri [...] au pus a se traduce cărţile bisericeşti în limba românească, au introdus limba poporului în biserica şi stat în locul celor străine hieratice. Dacă chiar ar fi existat înclinării de dialectizare a limbei noastre, ele au încetat din momentul în care Biserica au creat limba literară, au sfinţit-o, au ridicat-o la rangul unei limbi hieratice şi de stat. Din acel moment trăsătura de unitate a devenit şi a rămas şi naţionalitatea, pe când înainte românul înclina a confunda naţionalitatea cu religia.”[8] (*Ibidem*)

În micul curs de istorie naţională pe care-l elaborează pentru adversarii ideii naţionale, conform căruia „naţionalitatea trebuie să fie simţită cu inima, nu vorbită numai cu gura”[9], Eminescu are în vedere „ideea unităţii morale a naţiunei noastre” care a stat la baza organizării sărbătoririi lui Ştefan cel Mare la Putna, cum se menţiona în apelul din 4 martie 1870, unitate „în care însă cugetele se vor unifica – cugetele demne a lucrărilor, astfel încât pe viitor lucrările noastre toate să aibă una şi aceeaşi ţintă, astfel ca unificarea direcţiunei noastre spirituale să urzească de pe-acuma unitatea destinelor noastre. Să facem faptele, să pătrundă toată viaţa noastră naţională. Să fim conştienţi de situaţiunea noastră cu lumea, de datoriile către ea şi către noi înşine. În trecut ni s-a impus o istorie, în viitor să ne-o facem noi” (Eminescu, Mihai, vol. IX, p. 443).

[7] Vezi şi NEDELCEA, Tudor. *Eminescu*, *op. cit*. p. 334-335.

[8] Pe larg, în: NEDELCEA, Tudor. *Eminescu şi cugetarea sacră*. Craiova: Fundaţia Scrisul Românesc, 2000.

[9] *Mss. 2257.*

BDD-A29155 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:37 UTC)

În Notiţă asupra proiectatei întruniri la mormântul lui Ştefan cel Mare la Putna, Eminescu constată cu amărăciune că dezbinarea românilor „e unul din cele mai mari defecte ale prezentului”, astfel încât „trebuinţa cea mai mare” constă într-o „singură direcţiune a spiritului pentru generaţiunea ce creşte”, generaţia sa având datoria ca „îndată ce au cunoscut răul, au cugetat şi la remedii contra lui” (Convorbiri literare, 4, nr. 14, 15 sept. 1870, p.1).

Dureros că poporul român este, începând cu secolul al XIV-lea „totdeauna dezbinat înăuntru, dezbinat în politica sa faţă cu vecinii” (Convorbiri literare, 10, nr. 5, 1 aug. 1876, p. 70).

Din punctul de vedere al necesităţii unităţii naţionale, al propăşirii culturii şi cultivarea identităţii etnice, el judeca acţiunile domnitorilor noştri, surprinzându-ne prin profunzimea şi corectitudinea caracterizării acestora.

Primul domnitor urcat pe treptele unirii a fost, se ştie, Mihai Viteazul, eroul cărţii lui N. Bălcescu, *Istoria lui Mihai-Vodă Viteazul*, elogiată de el (în care „figura voievodului românesc iese în prosceniu, vitejească şi mândră şi vrednică de a se coborî din strălucita viţă a Basarabilor”.

O abordare pertinentă şi obiectivă priveşte „legarea de glie” a ţăranului român de către domnitorul unificator, abordare atestată peste aproape un veac mai târziu de istoricul C.C. Giurescu[10] (Giurescu, C.C. 1977, pp. 74 – 75). Ca un autentic istoric, Eminescu studiază originea şi evoluţia proprietăţii agrare în context istoric, demografic şi economic al stării ţărăneşti „ajungând la concluzia că în Ardeal şi în Ţara Românească glebae adscriptio e introdusă, din cauze curat temporare şi de oportunitate, de Mihai Viteazul” (Timpul, 7, nr. 51, 6 martie 1882, p. 1). Condiţiile aşezării locuitorilor este explicată: „Ieşind din locurile pământeşti, câştigate prin merite războinice, şi aşezându-se pe moşia altuia, câştigată tot prin asemenea merite, el transigea în privirea condiţiilor aşezării, păstrându-şi un singur lucru caracteristic pentru un popor eroic: libertatea personală. Chiar când ia arma în mână n-o face pentru a cuceri proprietatea nobilului, ci pentru a restabili condiţiile primitive cu care s-a aşezat prin liberă tranzacţie pe acea proprietate” (*Ibidem*). Aşadar, „proprietarul e liber pe proprietate, ţăranul pe munca sa şi pe averea mobiliară”, astfel încât „acest om fenomenal prin vitejie şi prin minte, această jertfă tragică a unui mercenar de rând ca Basta” (*Ibidem*), introduce *glebae adscriptio*.„Un act nedrept se va zice – continuă Eminescu comentariul – care ridica libertatea personală”. Dar, el motivează cu argumente gestul domnitorului: „Tot pământul ţării acesteia la început domnesc a fost;

[10] „«Aşezământul» sau «legătura» lui Mihai Viteazul nu este un act unic, izolat. El se înseriază în şirul de măsuri similare luate atât în Ţara Românească sau Muntenia, cât şi în Moldova, măsuri potrivit cărora stăpânii rumânilor sau vecinilor fugiţi nu-i mai puteau revendica şi aduce înapoi, dacă fuga se produsese înainte de un anumit termen. În cazul «aşezământului» lui Mihai, termenul a fost pustiitoarea expediţie din 1595 a lui Sinan paşa şi recesământul fiscal subsecvent [...] Aşadar, Mihai Viteazul nici n-a introdus, nici n-a consfinţit rumânia”.

BDD-A29155 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:37 UTC)

proprietatea absolută nu există în zilele mele. Noi, Domnul, ţi-am dat acest pământ, dar ţi l-am dat cu rezerva că-l vei exploata în anume condiţiuni. Aceste condiţiuni sunt pozitive după obiceiul pământului: parcelarea în ferme, cu dreptul de dijmă şi o zi de lucru pe săptămână. Ţie-ţi trebuie muncă? Bine. Ţi-o dau. Dar mie-mi trebuie popor, pentru că am de purtat războaie şi nevoie de contribuabili. De aceea-l leg pe pământul tău pe acest popor şi oricât s-ar înmulţi, tu să-i dai pământ". Ce mai constată Eminescu? „Ceea ce-i uimitor în documentele noastre vechi şi-ţi umple inima de duioşie şi iubire este profunda naivitate şi bună-credinţă de cari sunt dictate. Oamenii, poate unde erau de aceeaşi rasă şi înrudiţi fizic şi moraliceşte, nu erau numai cuminţi, ci şi binevoitori [...]. Astfel şi măsura lui Mihai Vodă era de-o mare bună-credinţă" (*Ibidem)* Efectul acestei măsuri constă în creşterea demografică (la două milioane de locuitori) şi a veniturilor populaţiei (la 200000 de galbeni), beneficiarul de drept fiind Matei Basarab „care culege fructele semănate de marele şi nefericitul predecesor" (*Ibidem*).

Meritul uriaş însă al acţiunii Domniei Sale – înţelepte şi progresiste – constă în unirea pentru prima dată, în istoria românilor, a tuturor consângenilor săi, intitulându-se „*cu tâlc*", „domnul Ţării Româneşti, al Ardealului şi a toată Ţara Moldovei", apreciat de contemporani ca un „spirit renascentist, un restitutor Daciae"[11] (Pop, Ioan-Aurel 2011, p. 98). În concepţia lui Eminescu, „Mihai Viteazul a izbutit să împreune sub stăpânirea sa trei ţări şi să pregătească întemeierea unui stat român mai puternic; a fost însă destul ca Mihai Viteazul să moară pentru ca planul urzit de dânsul să se prăbuşească. Statul român de astăzi a trecut însă prin mai multe zguduiri şi rămâne statornic, fiindcă are două temelii: conştiinţa românilor şi încrederea marilor naţiuni europene" (Timpul, 3, nr. 31, 10 febr. 1878, p. 1).

Un alt domnitor preţuit, cu argumente istorice, a fost Alexandru Ioan Cuza şi „guvernul de emancipare politică şi socială" (Timpul, 8, nr. 68, 25 martie 1883, p.1). Cuza Vodă, pe care autorul *Luceafărului* l-a vizitat în ianuarie 1870, la Döbling, în exil, este o emanaţie a revoluţiei paşoptiste, „inteligent mai presus de toate", în contrast cu N. Vogoride, candidat la domnie, în 1859, utilizând însă „mijloace nu tocmai puritane"[12] (Curierul de Iaşi, 9, nr. 70, 23 iunie 1876, p. 2).

[11] În prefaţa intitulată *Cum scria Mihai Viteazul?* la vol. *Scrieri* de Mihai Viteazul, ediţie îngrijită, note şi bibliografie de Tudor Nedelcea (Editura Scrisul Românesc, 1993), Marin Sorescu scria: „Asumându-şi energia împotrivirii la rău prin vitejie şi jertfa, Maihai Viteazul e un principiu de funcţionare a poporului român. Peste tot, în scrisorile sale, este conştient de pericolele care îl pândesc, de faptul că este în centrul unui viespar de intrigi şi trădări. La rându-i a ştiut, cu abilitate, multă vreme, să dejoace planurile vrăjmaşilor, văzuţi şi nevăzuţi. Ce n-au izbutit păgânii au săvârşit creştinii, în faţa cărora, cum am văzut, inima sa se-nmoaie, iar sabia se arată cu zăbavă" (p.11). Adrian Păunescu a surprins, uimitor, destinul măreţului voievod şi al neamului său: „*Nu mai* acuzaţi străinii că ne taie domnitorii, / Că intimidează Ţara cu guverne provizorii. / Eu atât aş vrea să aflu, arătându-ne obrazul: / Totuşi, unde-au fost românii, când a fost tăiat Viteazul?" (*Capul de la Torda*, 1979).

[12] Ambasadorul Turciei la Curtea din Viena. În *Curierul de Iaşi*, 9, nr. 70, 23 iunie 1876, p. 2. Soţia lui Vogoride, Cocuţa, fiica lui Costache Conachi, a deminţit falsificarea alegerilor

BDD-A29155 © 2018 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:37 UTC)

Polemica pe marginea personalităţii lui Cuza o poartă cu V. Boerescu, care a ţinut un discurs la Ateneul Român, la 14 februarie 1882, publicat ulterior în oficiosul liberal „Românul”. Cuza a înfăptuit, împreună cu M. Kogălniceanu, reforme pozitive, progresiste, europene, chiar dacă a lovit „într-o clasă, dar a întins mâna pentru a ridica pe ţărani, clasa productivă a ţării”. Dizolvând Adunarea Electivă a Principatelor Unite, la 2 mai 1864, pentru că se opunea legiferării reformei agrare şi a legii electorale (pe care liberalul Boerescu o condamnase), a împropietărit ţara „c-o a cincea parte din teritoriul ei, de pe care Cuza Vodă a alungat acele adunături de bizantini sodomiţi” (*Ibidem*).

Forţarea abdicării lui Cuza, la 11 februarie 1866, este considerată de Eminescu „o infamie şi o laşitate”, prezicând cu amărăciune, că „vor trece veacuri şi nu va exista român căruia să nu-i crape obrazul de ruşine de câte ori va răsfoi istoria neamului său la pagina lui 11 februarie şi stigmatizarea acelei negre felonii va răsări pururea în memoria generaţiilor, precum în orice an răsare iarba lângă mormântul vândutului Domn” (Timpul, 7, nr. 45, 27 febr. 1882, p. 1). Cu atât mai mult cu cât între trădători se aflau şi militari care şi-au încălcat jurământul (Timpul, 7, nr. 108, 21 mai 1882, p.1), prilej trist pentru Eminescu de a constata că „dacă vom cerceta istoria răsturnării lui Cuza, vom afla că aproape toţi conspiratorii, afară de câţiva amăgiţi, erau străini. Străinii au adus un străin”[13].

Grigore Ghica III, deşi nu este un domnitor glorificat precum Ştefan cel Mare, Vlad Ţepeş, Matei Basarab, C. Brâncoveanu, Tudor Vladimirescu, a reţinut atenţia lui Eminescu prin curajul său de a nu ceda Bucovina în 1775. Este portretizat de Eminescu ca o „figură bărbătească din istoria ţărei noastre, deosebită cu totul de umbrele efemere ale fanarioţilor [...] Vedem pe acelaşi bărbat plin de dezinteresare, închinând viaţa sa binelui public, simplu în obiceiuri, isteţ la minte, cumpănit la vorbă, energic în fapte, acelaşi bărbat care, domnind sub alte împrejurări decât acelea de slăbiciune a patriei sale, ar fi devenit o podoabă a veacurilor, nu un martir. E drept că pentru crearea unui om mare trebuieşte conlucrarea a doi factori: unul este acela al împrejurărilor, al doilea este caracterul şi inteligenţa persoanei istorice” (Curierul de Iaşi, 9, nr. 109, 3 oct. 1876, p. 2).

Gestul „*bărbătesc*”, dar fatal al domnitorului Grigore Ghica III, este dat drept pildă de patriotism şi îndemn la unire şi unitate a neamului românesc: „Popor românesc, mari învăţături îţi dă ţie această întâmplare! Dacă fiii tăi ar fi fost uniţi totdeauna, atunci şi pământul strămoşesc rămânea unul şi nedespărţit. Dar veacuri de dezbinare neîntreruptă te-au adus la slăbiciune, te-au adus să-ţi vezi ruşinea cu ochii. Nu merge la mormintele domnilor tăi cu sământa dezbinării în inimă, ci precum mergi şi te împărtăşeşti cu sângele Mântuitorului, astfel împărtăşeşti-ţi sufletul tău cu reamintirea trecutului; fără patimă şi fără ură între fiii aceluiaşi pământ, cari oricât de deosebit ar fi în păreri, fraţi sunt, fiii aceleeaşi nume sunt” (*Ibidem*).

din 1857 de către soţul său, obligând puterile centrale să refacă alegerile. N. Vogoride a obţinut cetăţenie turcă şi trimis ambasador la Viena.

[13] *Mss. 2255.*

BDD-A29155 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:37 UTC)

Sunt idei de o strigentă actualitate şi ele ar trebui revalorificate în anul primului Centenar al Marii Uniri. Eminescu este sincer interesat de aceste probleme, discursul său politic „este pus în slujba ideii naţionale, fără nicio rezervă, cu toate pasiunile şi cu toate armele spiritului. De aici tonul înalt al articolului, caracterul aproape dramatic al demonstraţiei, în fine, radicalismul şi, uneori, excesele opiniei sale" (Simion, E. p. LIX), cum comentează unul dintre cei mai competenţi eminescologi şi editori, Eugen Simion.

Referinţe bibliografice

1. Ambasadorul Turciei la Curtea din Viena. În: *Curierul de Iaşi*, 9, nr. 70, 23 iunie 1876.

2. CIMPOI, Mihai. *Mihai Eminescu. Dicţionar enciclopedic,* ediţia a II-a, revăzută şi adăugită, Chişinău: Edit. Gunivas, 2018.

3. EMINESCU, Mihai. *Opere*, vol. IX. Bucureşti: Editura Academiei, 1980.

4. Foaie literară. În: *Curierul de Iaşi*, 10, nr. 92, 26 aug. 1877.

5. GIURESCU, C.C. *Probleme controversate în istoriografia română*. Bucureşti: Editura Albatros, 1977.

6. IORGA, Nicolae. Istoria literaturii româneşti contemporane, vol. VII. Literatura în serviciul politicii. În: IORGA, Nicolae. *Eminescu*. Iaşi: Editura Junimea, 1981.

7. NEDELCEA, Tudor. *Eminescu şi cugetarea sacră*. Craiova: Fundaţia Scrisul Românesc, 2000.

8. NEDELCEA, Tudor. *Eminescu, istoricul*. Craiova: Fundaţia Scrisul Românesc, 1998.

9. NEDELCEA, Tudor. O nouă încercare de sacrificare a lui Eminescu sau „Despărţirea de Eminescu". În: Nedelcea, Tudor. *Eminescu*, prefaţa de Mihai Cimpoi, cuvânt înainte de Th. Codreanu, postfaţa de Victor Crăciun. Bucureşti: Fundaţia Naţională pentru Ştiinţă şi Artă, 2013, p. 233-245.

10. PANU, Gheorghe. *Amintiri de la „Junimea" din Iaşi*, vol. I. Bucureşti, 1971.

11. POP, Ioan-Aurel. *Eminescu şi Transilvania. Locul românilor în Europa. Lecţia de românism a românilor de la răsărit*. Cluj-Napoca: Editura Eikon, 2014.

12. POP, Ioan-Aurel. *Istoria românilor*, ediţia a II-a. Bucureşti/Chişinău: Editura Litera Internaţional, 2011.

13. SIMION, Eugen. *Introducere*, la Mihai Eminescu, *Opere. Poezii*. Bucureşti: Fundaţia Naţională pentru Ştiinţă şi Artă, 2013.

BDD-A29155 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:37 UTC)